

Redengevende omschrijving boerderij

De Heihoef 1 te Zijtaart gemeente Veghel

drs. Elke de Rooij

Objectgegevens

Adres : De Heihoef 1
Postcode : 5465 PC

Kadastraal :

Eigendom : dhr. Van den Heuvel

Algemene gegevens

Oorspronkelijke functie : boerderij
Huidige functie : -
Bouwjaar : 1881
Bezoekdatum : 8 november 2011

Beschrijving

Situering, geschiedenis en hoofdvorm

Tussen Zijtaart en Mariahout bevindt zich De Heihoef, een zijstraat van de doorgaande Jekschotstraat. Direct vooraan ligt een voormalige langgevelboerderij met de voorzijde naar de Jekschotstraat gericht. De oorsprong van deze boerderij is terug te leiden naar het einde van de Middeleeuwen.¹ De huidige boerderij werd in 1881 nieuw gebouwd naast de plek waar de oorspronkelijke 'heihoef' zich bevond. De ligging van het gebouw is schuin ten opzichte van de doorgaande weg en van het straatje De Heihoef. De nokas is noordoost gericht. Het voorhuis bevindt zich daarbij in het noordoosten. Uit oude kaarten blijkt dat de ligging historisch gegroeid is. Op het Kadastraal Minuutplan 1811-1832 liggen drie gebouwen aan het einde van een straatje dat zich temidden van akkers bevindt. Er is geen officiële verbinding met de doorgaande weg ("Weg van Lieshout naar Veghel").

Luchtfoto uit 2005. Het gebouw met het rode dak in het midden is de boerderij. Het straatje De Heihoef loopt van west naar oost, ten zuiden van het gebouw. Bron: Google Earth

¹ www.oudzijtaart.nl/Huizen/Heihoef/Heihoef1.htm

Kadastraal Minuutplan 1811-1832, Veghel, sectie E, blad 04. In het midden ligt het straatje met aan het einde drie gebouwen. N.B.: beeld is gedraaid ten opzichte van de luchtfoto. Bron: www.watwaswaar.nl

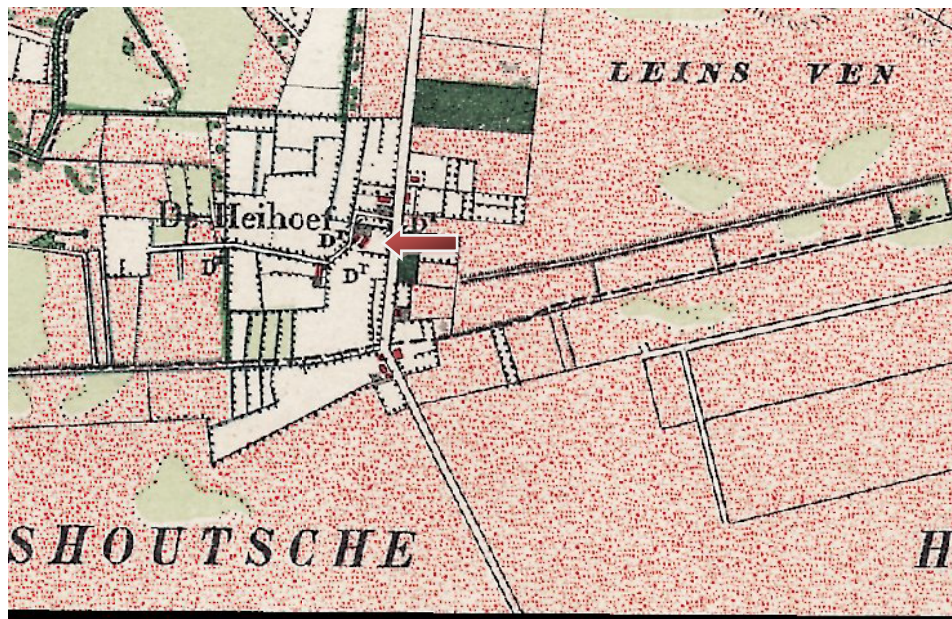
De Topografische Militaire Kaart 1830-1850 toont een volgende fase. De drie gebouwen zijn nog aanwezig, maar het straatje is inmiddels doorgetrokken tot aan de doorgaande weg. Dit is gebeurd over de perceelsgrens ten noorden van de gebouwen.

Topografische Militaire Kaart 1830-1850. De rode pijl duidt de plaats aan waar het Straatje is doorgetrokken. Bron: www.watwaswaar.nl

Een volgende kaart dateert uit 1900. Hierop is te zien dat de twee oostelijke gebouwen zijn verdwenen. Iets verder naar het oosten is de huidige boerderij verzezen. Daarbij bevindt zich ook een bijgebouw. De aansluiting op de doorgaande weg is een aantal meters naar het noorden verplaatst.

De ligging van het gebouw is terug te leiden naar de ligging van het straatje en de gebouwen die hier voorheen aanwezig waren. Pas op een later moment is de officiële aansluiting van De Heihoef op de doorgaande Jekschotstraat ten zuiden van de boerderij komen te liggen. De oude aansluiting is tegenwoordig (weer) in gebruik als oprit voor een nieuwbouwwoning.

Topografische Militaire Kaart (Bonneblad) 1900, Sint-Oedenrode. De rode pijl duidt de boerderij aan. Bron: www.watwaswaar.nl

De eenlaags boerderij met rechthoekige plattegrond is opgetrokken in rode handvorm baksteen en gemetseld in kruisverband met kalkvoeg. De voorgevel (die de voordeur bevat) en rechterzijgevel zijn voorzien van een gepleisterde en zwart geschilderde plint. Voor de oorspronkelijke achtergevel is in de jaren 1960 een nieuwe gevel gemetseld. Dit is gebeurd met rode machinale baksteen in halfsteens verband. De oude gevel staat hier nog achter. De boerderij wordt afgedekt door een wolfdak dat enkele jaren geleden ter hoogte van het bedrijfsgedeelte is ingestort. Het was toentertijd gedekt met rode muldenpannen. Voorheen lag er stro/riet met een pannen voet op het dak. Op een foto uit de jaren 1960 is dit nog het geval. Op een luchtfoto uit de jaren 1980 is het riet grotendeels vervangen door pannen. Een dakkapel die toen op het voorhuis stond, is inmiddels weer verdwenen. Op de oude foto's steekt ter hoogte van de brandmuur een schoorsteen door het dak. De schoorsteen is niet meer aanwezig; de brandmuur is dat wel. Alle openingen hebben door de jaren heen een nieuwe invulling gekregen. Het houtwerk heeft de kleuren wit en donkergroen.

De boerderij in de jaren 1960

De boerderij in de jaren 1980

Voorgevel

Links bevindt zich het voormalige bedrijfsgedeelte, rechts het woongedeelte. Het bedrijfsgedeelte bestaat alleen nog uit een gevel. Links is dit een blind muurvlak uit de bouwtijd, waarna een dichtgemetselde opening volgt. Hierachter bevond zich de deel. Vervolgens zijn er drie staande vierruits betonnen stalramen onder rollagen, die in de tweede helft van de twintigste eeuw zijn aangebracht. Het middelste raam bevindt zich in de voormalige potstalopening, die nog herkenbaar is door de duimen in het metselwerk en een restant van de gemetselde ellipsboog. Op de grens van het voormalige bedrijfs- en woongedeelte is de oude loopdeuropening dichtgemetseld. Hier is een kleppend enkelruits raam in aangebracht. De oorspronkelijke strekse boog is nog aanwezig.

Het woongedeelte heeft een klassieke indeling: aan weerszijden van de voordeur bevindt zich een groot venster. Zowel de deur als de vensters zijn vernieuwd. De strekse bogen boven de vensters laten zien dat de oorspronkelijke kozijnen iets smaller waren. Er zijn geen luiken meer aanwezig. Ook boven de deur bevindt zich nog de oorspronkelijke strekse boog. Rechts van de voordeur is een steen ingemetseld. Deze is beschilderd en toont de volgende tekst: "L. v.d. HEUVEL v.d. VEN 19 - 21". In dit jaar kwam de boerderij in het bezit van de huidige familie. Vermoedelijk staan onder de verlaag een andere naam en jaartal. Verspreid over de gevel zijn smeedijzeren muurankers aanwezig ter hoogte van de balklaag. Bovenaan de gevel is – voor zover nog aanwezig – een overhoekse muizentand gemetseld.

Voormalige deeldeuropening

Voormalige potstalopening en woongedeelte

Woongedeelte met iets te smalle strekse bogen boven de vensters

Ingemetselde steen naast de voordeur

Linkerzijgevel

De linkerzijgevel is de kopgevel van het voormalige bedrijfsgedeelte. De bovenste helft van de gevel is verdwenen. De muur is blind, maar er zijn diverse sporen van voormalige openingen: links heeft een deur gezeten, in het midden en rechts twee kleine openingen boven elkaar, gescheiden door betonnen latei. Dit zijn waarschijnlijk allemaal latere toevoegingen.

Hoek achtergevel/linkerzijgevel

Linkerzijgevel

Rechterzijgevel

De kopgevel van het woongedeelte bevat iets rechts van het midden een groot vernieuwd enkelruits venster met bovenlicht. Ook hier laat de oorspronkelijke strekse boog zien dat het venster aanvankelijk smaller was. Rechts bevindt zich een vernieuwd enkelruits opkamerraam onder een smallere strekse boog. Het kelderraam is dichtgemetseld, maar tekent zich nog af in de muur en in de plint. De verdieping bevat twee vernieuwde vensters. Smeedijzeren muurankers markeren de plaats van de balklaag. De dakranden links en rechts van het wolfeind worden afgedekt door liggende bakstenen.

Rechterzijgevel

Vensters begane grond en voormalig kelderraam (rechts)

Achtergevel

De vernieuwde achtergevel bevat in het woongedeelte een groot doorzonraam. Op de grens van woon- en bedrijfs gedeelte volgt een 'nieuwe' loopdeur. Hierna bevat het voormalige stalgedeelte een vierruits betonnen stalraam, een houten loopdeur en nog twee stalramen zoals genoemd. Verder naar rechts is de gevel aan de bovenzijde afgebrokkeld. Hier is de oude achtergevel in zicht.

Hoek rechterzijgevel/achtergevel met doorzonraam

Achtergevel bedrijfs gedeelte

Interieur

Het woongedeelte is vrijwel volledig vernieuwd in de jaren 1960/70. Ook de indeling is hier en daar veranderd. De kelder is volgestort en de opkamer met de grond gelijk gemaakt. In het ingestorte bedrijfsgedeelte zijn nog dwarsbalken aanwezig die op gemetselde penanten rusten. De boerderij is dus in ieder geval met dragende muren gebouwd. In 1881 was dit geen uitzondering.

Dwarsbalk in het voormalige bedrijfsgedeelte

Waardering

Cultuurhistorische waarden

De boerderij is van belang als uitdrukking van de historisch-ruimtelijke ontwikkeling van De Heihoef vanaf de late Middeleeuwen. Het gebouw herinnert aan de oorspronkelijke 'heihoef' die hier ooit stond.

Het object is voorts van belang als uitdrukking van de sociaaleconomische en agrarische ontwikkeling van het gebied sinds het einde van de negentiende eeuw.

Wat betreft typologie betreft het een karakteristiek voorbeeld van een Brabantse langgevelboerderij uit het laatste kwart van de negentiende eeuw.

Architectuur- en kunsthistorische waarden

Het gebouw is architectuurhistorisch van enig belang als voorbeeld van een eenvoudige en functionele langgevelboerderij uit het laatste kwart van de negentiende eeuw.

Situationele en ensemblewaarden

De boerderij is van bijzondere betekenis vanwege de historisch verklaarbare situering aan De Heihoef, op enige afstand van de doorgaande Jekschotstraat tussen Zijtaart en Mariahout.

Het object is van beeldbepalende betekenis voor de omgeving.

Gaafheid en herkenbaarheid

Het object is van belang wegens de redelijke gaafheid van de hoofdvorm en indeling. Hoewel veel wijzigingen hebben plaatsgevonden en het dak gedeeltelijk is ingestort, zijn de oorspronkelijke functie en het gebruik van het gebouw afleesbaar gebleven.

Op detailniveau is met name het oorspronkelijke muurwerk (inclusief het voegwerk) van waarde.

Zeldzaamheid

Vanwege de historische waarde van de locatie is sprake van relatieve zeldzaamheid.